

VERSLAG ENERGY PITCH OVERIJSSEL

23 oktober 2014 | Provinciehuis Zwolle

Opgesteld voor: Provincie Overijssel
Jan Uitslag
Postbus 10078
8000 GB ZWOLLE

Contactpersonen NMO en Stimuland: Willem Seine | E seine@natuurenmilieuoverijssel.nl | T (038) 425 09 66
Harry Roetert | E hroetert@stimuland.nl | T (0529) 47 81 80

Energy Pitch Overijssel is een activiteit van Stimuland en Natuur en Milieu Overijssel. Beide organisaties werken samen in de Energy Pitch om lokale initiatieven voor duurzame energie en/of glasvezel verder te helpen met professionaliseren. Energy Pitch Overijssel wordt mogelijk gemaakt door de provincie Overijssel.

Energie Pitch 1: Lokaal Warmtenet Markelo

Lokaal Warmtenet Markelo , Piet Rutgers

De initiatiefgroep Duurzaam Markelo is bezig met een business case over hergebruik van restwarmte. De case is gestart met het gegeven dat, de midden in het dorp gelegen veevoederfabriek Arkervaart veel warmte ongebruikt uitstoot. Het centrale deel van de case bestaat uit een warmtenet, in combinatie met houtdroging. Het warmtenet moet de warmte distribueren van en naar verschillende afnemers in het dorp, zoals de supermarkt, kantoren en een zorginstelling. Ook verschillende houtketels bij onder andere het zwembad, de sporthal en een zorgcentrum zijn onderdeel van het plan. Markelo is daarbij geïnspireerd door de aanpak in het Duitse dorp Saerbeck.

Vragen van de jury

Gerrit Huijgen: Er is een groot aantal partijen betrokken bij het project. Hoe verloopt de afstemming?

Antwoord: Het gaat inderdaad om een heel aantal partijen, maar ieder heeft zijn eigen rol, belang en/of toegevoegde waarde.

Jan-Willem Zwang: Hoe verhoudt de besparing die het project oplevert zich tot de financiering van het totale plan? Hoe hoog is de aansluitbijdrage? *Antwoord:* Het verschil tussen stoken op gas en nu op hout in het warmtenet levert een positieve businesscase op.

Je hebt aanbieders met verschillende temperaturen, kan dat samen in het warmtenet? *Antwoord:* Het is een bronnet, wat werkt met lage temperaturen.

Dorine Putman: In jullie plan heb je een bedrag van € 225.000 opgenomen vanuit het Energiefonds. Is dat afgestemd met de provincie? Het is namelijk een laag bedrag voor een lening. Het Energiefonds leent bedragen vanaf € 1 miljoen.

Vragen publiek

De fabriek van Arkervaart staat in het centrum van Markelo. Als de fabriek failliet gaat, afbrandt of verplaatst wordt. Hoe gaat het dan met het warmtenet? *Antwoord:* Arkervaart heeft zelf recent een bedrag tussen vijf en zes miljoen geïnvesteerd in de fabriek, dus verplaatsen is voorlopig niet aan de orde.

Bovendien bespaart Arkervaart een groot bedrag op aansluitkosten voor water met het project, aangezien ze gebruik kunnen maken van water uit het bassin. In het dorp is discussie (geweest) over de locatie van fabriek van Arkervaart. De stemming is nu positief en daar levert het project een bijdrage aan.

Wie wordt netbeheerder? *Antwoord:* Er is contact met Cogas en andere netbeheerders. Een contactpersoon van Cogas uit de zaal geeft aan dat Cogas geïnteresseerd is in het project, omdat het warmtenet in hun werkgebied ligt.

Tip: Plaats de kachel en de droogunit buiten het dorp, in plaats van bij de fabriek van Arkervaart.

Is leasen een optie geweest? Dat kan de financiering verlagen.

Eindronde jury

Arnout Potze: De provincie vindt het mooi dat er een warmteproject gepresenteerd wordt, maar het is toch een moeilijk onderwerp. Wat steken de bedrijven die warmte leveren er zelf in? Waarom investeren de initiatiefnemers er zelf niet in? *Antwoord:* De initiatiefnemers zijn zzp-bedrijven. Zij hebben onvoldoende vermogen om er zelf geld in te investeren. Ze hebben wel veel tijd geïnvesteerd om de case te ontwikkelen. Financiers bepalen mee hoe het totaal er uit gaat zien. Daar heeft Lokaal Warmtenet Markelo alle vertrouwen in.

Tip van de jury is om die investering te verwerken in het financiële plaatje.

Eindoordeel en aanbod van de jury

Coachingsgesprek: Jan-Willem Zwang (Greenspread), Arnout Potze (provincie) en Henk de Beijer (private investeerder).

Financieringsgesprek: Jan-Willem Zwang en Gerrit Huijgen (Rabobank).

Energy Pitch 2: BewonersBedrijf Berflo Es

BewonersBedrijf Berflo Es (Frank Eekelder)

Stichting BewonersBedrijf Berflo Es is er voor en door wijkbewoners. Het BewonersBedrijf heeft een plan om het oude schoolgebouw de Wingerd over te nemen en te verduurzamen, om de exploitatiekosten terug te dringen en te komen tot financiële onafhankelijkheid. Daarnaast willen zij inspiratie bieden, het middelpunt zijn van verduurzaming van de wijk en energiecoöperatie

initiatieven faciliteren. Ook willen zij een duurzaamheidswinkel en expositie- en adviesruimte huisvesten in het pand.

Vragen van jury

Gerrit Huijgen: Het is een initiatief van en voor bewoners, dat spreekt aan. Het BewonersBedrijf is nu een Stichting. Hoe zien jullie de organisatievorm in de toekomst? Een coöperatie of een BV? In het plan is € 50.000 begroot voor het opzetten van een energiecoöperatie. Het eerste doel zou nu moeten zijn het gebouw exploitabel te maken. *Antwoord:* Het oprichtingsbestuur is nu het Stichtingsbestuur. In de toekomst is professionalisering nodig. Mensen uit de wijk blijven echter betrokken, ook in de uitvoering. Na drie jaar moet het project zelfredzaam zijn, waarbij bewoners de organisatie dragen.

Jan-Willem Zwang: Je zou in gesprek moeten gaan met de gemeente om het gebouw te krijgen. Je levert een bijdrage aan allerlei doelstellingen van de gemeente, daar moeten ze een bijdrage aan willen leveren. Als je het gebouw aankoopt blijft die investering op de exploitatie drukken.

Dorine Putman: € 50.000 voor een energiecoöperatie is veel. Waar gaat dat geld in zitten?

Antwoord: In een haalbaarheidsstudie en onderzoek, het zijn uren van mensen. Wordt het een energiebedrijf, of ga je energiediensten leveren, zoals gezamenlijk energie inkopen of zonnepanelen? Postcoderoos kan dan interessant zijn. Een BewonersBedrijf moet goedkoop, kleinschalig starten en dan organisch groeien. Een investering van € 35.000 voor een keuken is dan erg veel geld.

Vragen publiek

Hoe weet je dat de plannen aansluiten bij de wensen van de bewoners uit de wijk? *Antwoord:* Er zijn bewonersavonden gehouden. Een eigen plek was een grote wens van bewoners. De school is een heel herkenbare locatie: veel mensen hebben er op school gezeten. En het gebouw ligt centraal in de wijk.

Hoeveel vrijwilligers zijn betrokken? *Antwoord:* 40 kartrekkers en 40 andere vrijwilligers.

Het is een idee met lef: burgers die initiatieven nemen en invulling geven aan de kanteling, o.a. via wijkgericht werken. Het levert meer dan geld op: die maatschappelijk opbrengst is ook iets waard.

Eindronde jury

Zijn de verschillende onderdelen van het bewonersbedrijf winstgevend? *Antwoord:* Dat is wel het doel. Maar er zijn ook activiteiten met vooral een sociaal doel, bijvoorbeeld de groentetuin. Is aankopen van het pand wel de sleutel tot eigen inkomsten? Een eigen pand is een belangrijke basis onder het verdienmodel van het BewonersBedrijf.

Moet je ook de grond kopen? Of zou erfpacht een optie zijn? De gemeente kan ook het opknappen van de omgeving op zich nemen. Als je het gebouw krijgt, kan de investering van het BewonersBedrijf zich richten op de verduurzaming van het pand.

Het BewonersBedrijf kan een voorbeeld zijn voor andere wijken in Hengelo en voor andere gemeenten. In de wijk wonen 7.800 mensen, het gemiddelde inkomen is laag. Dan is er vast een woningbouwcorporatie actief, die wellicht mee kan financieren. *Antwoord:* Er zijn goede contacten met de woningbouwcorporatie, maar zij kunnen niet mee investeren in het pand.

Tip van Arnout Potze: Het plan gaat er vanuit dat je bijna geen energiekosten overhoudt. Wil het bureau dat dat heeft uitgerekend, of het bouwbedrijf dat garanderen?

Je kunt nog besparen op de kosten voor ontwikkeling van de energiecoöperatie. Coöperatie Bodan Energie zit om de hoek. Samenwerking kan interessant zijn.

Eindoordeel jury

Zowel de provincie als ASN Bank doen een aanbod voor een financieringsgesprek.

Energy Pitch 3: Duurzaam Leefbaar Lemelerveld

Duurzaam Leefbaar Lemelerveld (Michel Koenjer, Guido Hulsman)

De coöperatie Duurzaam Leefbaar Lemelerveld heeft meerdere projecten, waarvan ze er twee zullen pitchen. Het eerste project betreft de ontwikkeling van een zonneveld op basis van de SDE+. Het zonneveld kan binnen de bebouwde kom gerealiseerd worden op een locatie die die gemeente gereserveerd heeft voor toekomstige woningbouw. Het tweede project betreft de verduurzaming van het sportpark Heideveld door middel van een combinatie van zonnepanelen en een houtpelletkachel.

Eerste ronde vragen / opmerkingen van jury

Arnout Potze: In de begroting is een subsidie opgenomen van SDE+. Voor de aanvraag bij deze regeling van het Rijk is een vergunning van de gemeente nodig. *Antwoord:* Dat is inderdaad een knelpunt. De gemeente geeft aangegeven mee te willen werken, maar de vergunning is nog niet verleend. Tip: Vraag een verklaring van de gemeente met een tijdelijke bestemming. De provincie zal contact leggen met Agentschap NL en RVO. Dan lukt het misschien nog om de SDE-aanvraag in te dienen voor de sluitingsdatum.

Jan-Willem Zwang: Je noemt SDE en postcoderoos. Zijn er nog alternatieven? *Antwoord:* Lemelerveld heeft gekozen voor deze combinatie, waarbij het feitelijk twee verschillende projecten zijn, naast elkaar op de zelfde locatie.

In de businesscase mist de aansluiting op de netbeheerder. Is teruglevering mogelijk? *Antwoord:* Aansluiting kan op een elektriciteitshuisje vlak bij het Zonneveld.

Henk de Beijer: Jullie pellets kosten € 180 per ton, terwijl ze in Markelo op de begroting staan voor € 23 per ton? *Antwoord van Markelo:* In Markelo gaat het om natte snippers, in ons geval om droge pellets.

Gerrit Huijgen: Is de aanvraag bij het Energiefonds Overijssel al goedgekeurd? *Antwoord:* De aanvraag is nog niet gedaan, omdat eerst de vergunning rond moet zijn.

Het project is te klein voor het Energiefonds.

Vragen publiek

Duurzaam Salland biedt aan het project te ondersteunen.

Tip: Jekro in Daarlerveen levert goedkope pellets.

Hebben jullie nagedacht over een windmolen? Met een molen kun je meer energie opwekken dan met een zonnepark. *Antwoord:* Er is een aantal locaties aangewezen voor windmolens, maar niet in Lemelerveld. Misschien kan Lemelerveld nog aansluiten bij het initiatief van Nieuwleusen Synergie.

Hoe is het draagvlak in Lemelerveld voor een zonneveld? *Antwoord:* Plan is om te zorgen voor groene aankleding. En we willen een informatieavond organiseren, als de vergunning rond is. Tip: Betrek mensen meteen bij de plannen. Niet pas als alles al in kannen en kruiken is. Als je mensen met een natuurlijk gezag in het dorp in kunt zetten voor je plannen levert dat veel goodwill op. Ook is het vaak een goed idee de school te betrekken bij de plannen, door bijvoorbeeld kinderen een beeld te laten tekenen.

Ook andere initiatieven in Overijssel zijn bezig met een zonneveld. Kennisuitwisseling kan interessant zijn. Energiepark Heeten biedt aan om mee te denken. Zij zijn een pilot voor een omgevingsconvenant, in samenwerking met de provincie.

De minimale bijdrage van het Energiefonds Overijssel is nu € 1 miljoen. Dat zou omlaag moeten.

In Hoonhorst kon de houtkachel niet rendabel draaien zonder subsidie, hoe kan dat hier wel?

Antwoord: In Lemelerveld lukt dat wel, omdat hij centraal gelegen is en er dus korte lijnen zijn.

Eindronde jury

Jan-Willem Zwang: Als je subsidie krijgt van SDE+ en hier € 250.000 dan is je plan rond. Wie is dan eigenaar? *Antwoord:* Het wordt deel van ESCo (Energy Service Company).

Eindoordeel jury

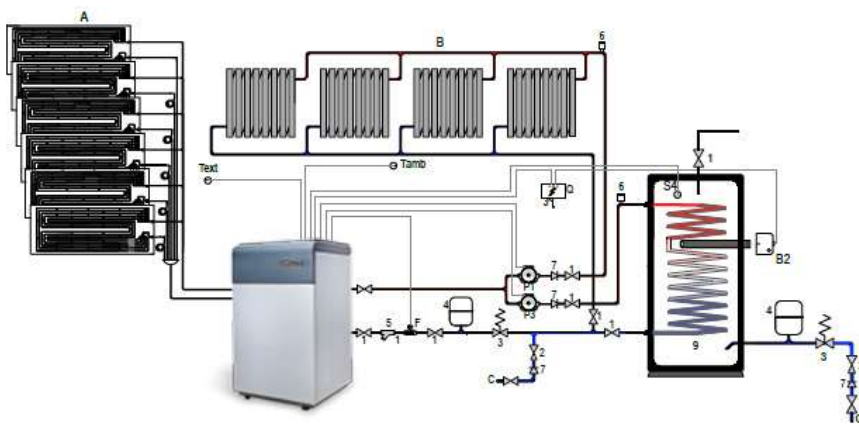
Twee duimen gaan omhoog voor een adviesgesprek: Provincie Overijssel en Rabobank.

Jan-Willem Zwang van Greenspread biedt een financieringsgesprek aan.

De Groene Muskietiers (Ed van der Post)

De Groene Muskietiers is een onafhankelijke onderneming in Lemelerveld die vanuit een consumentenplatform de verduurzaming van de samenleving bevordert. Eén van de nieuwe technieken waarvoor de Groene Muskietiers toepassingen zoeken in de vorm van pilots zijn thermodynamische panelen: een gesloten systeem dat de energie uit lucht omzet naar warmte voor verwarming, tapwater en andere toepassingen.

Eerste ronde vragen / opmerkingen van jury

Henk den Beijer: De ervaring is dat dit systeem binnen niet werkt, om warmte te onttrekken. Buiten wel, door de warmte van de zon ontstaat stroming. De TU in Delft heeft de panelen. Voldoende luchtstroming is essentieel voor de werking van het systeem.

Arnout Potze: Advies is om het eerst in eigen omgeving uit te proberen en meetgegevens te verzamelen. De provincie heeft terreinen en gebouwen in beheer. Op basis van die meetgegevens is de provincie bereid om te kijken of ze het systeem in de praktijk kan toepassen. Potentiële klanten maken het project sterker. *Antwoord:* De Groene Muskietiers zoekt drie klanten met veel restwarmte, waar het systeem in de praktijk kan draaien, bijvoorbeeld een varkenshouderij. Er zijn 800 bedrijven aangeschreven, maar geen van hen wilde meewerken aan een pilot.

Gerrit Huijgen: Kun je het systeem niet testen en onderzoeken in samenwerking met een universiteit, of als afstudeeronderzoek van studenten? *Antwoord:* Er zijn installateurs die het systeem op de markt brengen, dus het werkt. Alleen is de toepassing in Nederland nog onbekend.

Jan-Willem Zwang: Wat is de businesscase? Je zou de toegevoegde waarde beter moeten onderzoeken en beter moeten communiceren. Als van 800 organisaties niemand bereid is mee te werken aan een pilot geeft te denken. Zijn er kosten verbonden aan de pilots? *Antwoord:* Nee, er zijn geen kosten aan verbonden voor de deelnemers.

Vragen publiek

Ook voor een deelnemer (Wilma Paalman van Reggestroom) in de zaal is de werking van het systeem niet duidelijk. Haar advies is om een communicatiebureau in te schakelen.

Is het systeem elders binnen geprobeerd? *Antwoord:* Ja, in andere landen zoals bijvoorbeeld Portugal, Spanje, Ierland is het een bekend systeem.

In Ierland en Engeland wordt het ook binnen ingezet, bijvoorbeeld voor verwarming van garage en zolders. Niet om warm water te produceren voor bijvoorbeeld douchen.

Een ondernemer uit de zaal ziet kansen: het is een heel nieuw product, dat een kans verdient. Hij biedt aan om het te testen in een instituut in Duitsland waar hij contacten heeft.

Tip: Maak een filmpje voor op Youtube van een werkende proefopstelling en ga twitteren over het systeem.

Eindronde jury

Arnout Potze: Als De Groene Muskietiers een lokaal, in Lemelerveld geworteld bedrijf als deelnemer voor de pilot heeft gaat de provincie meedenken. Arnout benadrukt het belang van “launching customers” voor een nieuwe techniek.

Eindoordeel jury

De provincie biedt een coachingsgesprek aan. Het is nog te vroeg voor € -tekens en financieringsmogelijkheden.

Publieksprijs

Tot slot wordt in de zaal gestemd over de publieksprijs.

De uitslag:

Lokaal Warmtenet Markelo:	20 punten
Duurzaam Leefbaar Lemelerveld:	17 punten
BewonersBedrijf Berflo Es:	15 punten
Groene Muskietiers:	2 punten

Daarmee verdient **Lokaal Warmtenet Markelo** de publieksprijs van € 1.000,-!

De Juryleden

Dorine Putman (dagvoorzitter) – ASN Bank

Dorine Putman-Devilee (1953) studeerde niet-westerse sociologie in Leiden en werkte van 1982 tot 2000 in internationale projecten in Afrika en Azië gericht op het financieren van micro-en kleinbedrijf en het ontwikkelen van ondernemerschap. In 2000 stapte zij over naar de ASN Bank waar zij eerst leiding gaf aan het kredietbedrijf en daarna algemeen ambassadeur werd voor de bank. Zij heeft diverse nevenfuncties waaronder voorzitter van het beraad sociaal-ethisch beleggen van de Nederlandse Vereniging van Banken, lid van het beraad groenfondsen van de Nederlandse Vereniging van Banken, commissaris van de Coöperatieve Bouwvereniging Vereniging Q en ambassadeur van Energiefonds Overijssel.

Jan-Willem Zwang – Greenspread

Jan Willem is sinds 2002 actief in de energiemarkt. De eerste jaren vooral als zelfstandig consultant, later als oprichter en directeur van Tensor Energy. Na de verkoop van zijn aandelen in 2010 heeft Jan Willem Greenspread opgericht. Jan Willem heeft op interim basis diverse projecten uitgevoerd voor verschillende energie- en afvalbedrijven. Zijn expertise zit vooral in de handel in energie, het risico management dat daarbij komt kijken en in complexe financieringsvraagstukken. Jan Willem heeft onder andere 2,5 jaar projecten gedaan voor Essent Trading, is Manager Trade geweest bij Delta en heeft bij Petroplus op Corporate Finance gewerkt. Sinds de oprichting van Green Spread richt Jan Willem zich vooral op het ontwikkelen en rendabel exploiteren van duurzame energie projecten. Dit doet hij onder andere als statutair directeur bij DEVO in Veenendaal, DEVA in Nieuwkoop en ADEM in Houten.

Gerrit Huijgen – Manager Agrarisch Rabobank Salland

Gerrit Huijgen is sinds 2011 manager van de agrarische afdeling van de Rabobank Salland. Hij werkt ruim 20 jaar in de financiële zakelijk dienstverlening waarvan de laatste 12 jaar bij de Rabobank in diverse managementfuncties. Voor Salland was hij manager bedrijven bij Rabobank Randmeren. Daarnaast is hij actief in diverse werkgroepen bij Rabobank Nederland op het gebied van duurzaamheid en innovatie.

Arnout Potze – Provincie Overijssel (www.overijssel.nl/nieuweenergie)

Arnout Potze is sinds 2008 programmaleider Nieuwe Energie bij de provincie Overijssel. Hij stond aan de basis van enkele financieringsregelingen voor nieuwe energieprojecten, waaronder Energiefonds Overijssel. Voor de provincie werkte hij eerder aan het Nationaal Park Weerribben- Wieden, ontwikkeling van toerisme en recreatie en de start van het Nationaal Landschap Noordoost Twente. Met opleidingen in Wageningen en de NSOB in Den Haag noemt hij zich een 'groene' bestuurskundige. Deel van ervaring deed hij op bij de overheid in Zweden en Letland.

Henk de Beijer – Ondernemer in duurzame energie

Henk de Beijer uit Huissen is uitvinder, ondernemer en eigenaar van diverse bedrijven op het gebied van duurzame energie. Als bestuurslid van MKBwinstpunt ondersteunt hij ook andere MKB ondernemingen bij energie-innovaties. In sommige gevallen treedt hij op als private investeerder in kansrijke nieuwe ondernemingen

Deelnemerslijst

Imke	Bardoel	Stimuland
Gerard	Brakken	Groen Gebogen Dalfsen
Gerard	Bauhuis	Cogas
Henk	Beijer, de	Ondernemer in duurzame energie
Joost	Bekkum, van	Groen Gebogen Dalfsen
Marjan	Bent, van der	ChristenUnie
Henri	Berends	Groene Muskietiers
Arjan	Bijker	Borne Energie
Wim	Boom	EMIA
Els	Bornebroek	
Jelleke	Bosma	
Gerard	Bosman	DORZ
Robert	Colijn	Blauwvinger energie
Mark	de Vries	Provincie Overijssel
Wim	Diepeveen	Reggestroom
Joris	Dijk, van	Borne Energie
Dominique	Doedens	Escozon
Kees	Dorth, van	Duurzaam WierdenEnter
Frank	Eekelder	Stichting BewonersBedrijf Berflo Es
Marlous	Goeman	Natuur en Milieu Overijssel
Gerrit	Huijgen	Manager Agrarisch Rabobank
dhr.	Hulsman	Duurzaam Lemelerveld
Dick	Jonker	Solar Quatro
Leo	Kerklaar	
Antje	Kingma	Duurzaam Hoonhorst
M.	Kippers	
Michel	Koenjer	Duurzaam Lemelerveld
Anjo	Maijvis	Gemeente Twenterand
Willem Jan	Markerink	
Frank	Middelkoop	Escozon
Roelof-Jan	Naaktgeboren	Borne Energie
Wilma	Paalman	Reggestroom
Jos	Pierey	
G.J.	Plaggenmars	
Ed	Post, van der	Groene Muskietiers
Ellen	Pot	Ellen Pot onderzoek en projectmanagement
Han	Pot	Groene Muskietiers
Arnout	Potze	Provincie Overijssel
Dorine	Putman	ASN Bank
Harry	Roetert	Stimuland
Piet	Rutgers	Markelo Duurzaam
Willem	Seine	Natuur en Milieu Overijssel
Bert	Terlouw	D66
Jan	Uitslag	Provincie Overijssel
Timo	Veen	Duurzaam Hoonhorst
Johan	Veldhuis	Duurzaam Markelo
Kees	Vries, de	Blauwvinger energie
Reint	Warmelink	Corpora Valere BV
Jan	Webbink	Jan Webbink Interim Management & Advies
Gerrit	Welgemoed	Stichting BewonersBedrijf Berflo Es
Johan	Wierda	Borne Energie
dhr.	Wiersma	
Godelieve	Wijffels	Natuur en Milieu Overijssel
Jan Willem	Zwang	Greenspread